

Cel de falciots

Un dia impensat d'abril, de cop, el cel és ple de falciots. Quin miracle de la primavera!

A la carpa del cel, la tropa dels falciots exhibeix les seves acrobàcies aèries com per demostrar que, entre els ocells, ells són els voladors més destres. Els girs i les cabrioles de cadascun dels falciots de l'estol se succeeixen a un ritme vertiginós, difícil de seguir tan sols amb la mirada. Els falciots van i vénen sempre veloços, xisclen, passen a les altures o a frec en vol rasant deixant l'estela de lleugeresa. Com peix a l'aigua, falciot a l'aire.

El falciot -o falcilla o falcillot- és un ocell de color gris fosc quasi negre, incloent el bec i els ulls, amb l'excepció només del plomatge blanquinós de la gola i la cara. El cap és gros per poder obrir una boca perfilada amb un bec estret i punxegut semblant a uns llavis, ben gran per capturar insectes al vol. El cos és curt i lleuger, acabat en una cua lleugerament bifurcada, ni de bon tros tan llarga com la de les orenetes. Les potes són curtes i febles, molt petites en proporció a les ales, tant que el falciot és incapaç de caminar; les potes li serveixen només per subjectar-se. El seu nom científic, *Apus apus*, literalment significa àpode, és a dir, sense peus. I, per sobre de tot, un falciot és un parell d'ales llargues i estretes que en vol li donen una silueta corbada en forma de falç, d'on li ve el nom en català.

Tot i que pugui semblar-ho, el falciot no és parent de les orenetes. La semblança és només superficial per convergència evolutiva cap a la forma aerodinàmica òptima pel vol sense esforç, tal com hi convergeixen també l'ala delta i el bumerang, els estris voladors sense motor.

Sí que té un parell de parents, no tan freqüents com ell: el falciot pàl·lid i el ballester. El falciot pàl·lid és molt semblant al comú però, com el seu nom indica, amb el plomatge d'un gris clar i la taca de la gola més extensa. El falciot pàl·lid es distribueix pel litoral mediterrani. El ballester és de mida més gran, amb les ales, el cap i la cua negres i la panxa i la gola blanques que es veuen contrastades quan vola. El ballester nia en colònies denses que es repeteixen any rere any. És un ocell més muntanyenc.

Els falciots passen la major part de la seva vida a l'aire, com si fossin dotats de la facultat de la ingravidesa. No els fa res allunyar-se un matí a un centenar de quilòmetres del niu per buscar insectes i ajuntar-se amb la resta de l'estol de la colònia de cria a la tarda. Entre les seves proeses aeronàutiques es compta la capacitat per volar a 2.000 metres d'altura i la d'assolir els 180 km/h, una velocitat molt més ràpida que la màxima admesa a les carreteres catalanes. Quan un falciot en vol ens passa proper, se sent com talla l'aire. Però si per alguna raó el falciot cau a terra, queda fet un manyoc maldestre de plomes, incapaç de reprendre el vol.

Llavors cal prendre'l amb les dues mans i llençar-lo amunt perquè desplegui les ales i torni a ser l'ocell àgil, funàmbul del cel.

Només es posa a terra per niar, i encara en algun punt enlairat, d'aquells que provoquen vertigen, des d'on fàcilment pugui deixar-se caure i estendre les ales. Fa el niu doncs en esquerdes o forats a la roca d'una cinglera i més sovint sota les teules de cases. Aquest niu no passa de ser un matalàs de plomes, herbes seques i pèls entreteixits i adherits amb saliva, a vegades aprofitat de pardals. Té comportament colonial a l'hora de criar. Sol escollir els barris vells de pobles i ciutats on troba més forats adequats.

De mitjana surten dos polls per niada que, si tot va bé, al mes de juliol ja hauran d'estar a punt per un llarguíssim viatge migratori fins a l'Àfrica tropical i que als dos anys seran ja fèrtils. Almenys algunes parelles i joves tornen amb fidelitat al seu lloc de cria o de naixement.

En qüestió de falciots, Manresa és afortunada. El tram urbà del Cardener els ofereix bones condicions: edificis vells, murs i parets naturals de roca per niar, aigua corrent per beure i insectes voladors abundosos per menjar, tot i que l'estesa de fils de les catenàries de les vies a la Guia, massa propera al riu, els fa nosa. Cada primavera arriben les tres espècies i moltes parelles de falciots comuns nien a l'entorn de la Cova i la Seu, la Manresa de pedra monumental i vella que mira al Cardener. Amb ells torna l'animació als capvespres d'estiu, quan desenes o centenars de falciots enjogassats volen d'aquí a allà manifestant als quatre vents la joia de viure amb xiscles estridents. Tan aviat un falciot s'enfila cel amunt, com passa rabent a tocar de les parets de la Cova, sota del Pont Vell o ran del riu amb precisió mil·limètrica.

Però a la segona quinzena de juliol, d'un dia per l'altre, s'acabarà el xivarri. Sense previ avís, una tarda l'estol de falciots no hi és. El cel queda buit i silent, trist com un pati d'escola sense nens. Després d'una curta estada, amb prou feines quatre mesos, els justos per fer el niu i criar un parell de pollets, els falciots marxaran cap al sud amb la mateixa discreció que quan van arribar. Durant les setmanes següents d'agost potser encara es veurà passar algun estol que ve de més al nord, però que tampoc es quedarà. I arribarà la tardor amb la seva melangia, no pas perquè els dies es facin més curts, ni perquè no hi hagi tantes flors –que encara en queden i ben acolorides-, ni sabem ben bé perquè. Ens faltarà, sense que ens n'adonem, la cridòria alegre del cel de falciots.

Text: JORDI BADIA

Fotos: ORIOL OMS i JORDI BADIA

Fotos pàgina primera:

A dalt, cel de falciots damunt la Cova, a Manresa.

A l'esquerra, un falciot adult subjectant-se en una paret abans d'entrar al niu, una situació inusual que permet observar-lo bé.

A la dreta i a dalt, la silueta característica en forma de falç del falciot en vol.

A la dreta i a baix, detall de la cara del falciot amb la boca i els ulls grossos i foscos, més semblant a un enganyapastors que a una oreneta.